



Hedrer historiske hagemøbler

– Gjenstander produsert langt unna, solgt billig her hjemme og som kasseres to-tre år senere– sånt gjør meg trist, sier Sjur Harby. – Vi har en norsk kulturarv å forvalte, også når det gjelder hagemøbler.

TEKST: EVA ALNED HOLTE FOTO: FLERE

Han har ikke alltid tenkt sånn.

– Jeg ville ha en gammeldags hage og gjorde som alle andre – kjøpte tradisjonelle svenske hagemøbler.

Men da kulturhistorikeren og eksperten på bygningsvern gjorde befaringer og tilstandsvurderinger av norske bygninger kom han rett som det var over gamle, norske hagemøbler i uthus eller på loft og i kjeller. De bortstuede gjenstandene endte ofte sine

dager på sankthansbålet. Sørgelig, syntes Harby, som mente de fortjente bedre. En tanke begynte å spire i ham – kanskje han kunne sørge for at de historiske hagemøblene kom til heder og verdighet igjen?

Fra kolonialvarer til hagemøbler

Det er det han driver med fra april til oktober. Gjennom firmaet Disen Kolonial produserer og restaurerer han hagemøbler i samarbeid med møbelsnekker Thomas

Andresen i Stange. Møblene selges under navnet «Disen Kolonial tremøbler» og kolleksjonen bygger på gamle norske hagemøbler fra perioden 1800-1950. Gjenbruk og tradisjonelt håndverk går hånd i hånd.

Disen Kolonial både tenker og produserer lokalt. Mange av hagemøbelmodellene kommer fra Hedmark. Harby kan ha oppdaget dem på reiser eller sett dem på gamle fotografier.

← **INGEN GRINEBITER:** - Nå må du ikke få meg til å høres ut som en grinebiter, sier Sjur Harby.

FOTO: EVA ALNES HOLTE

↓ Modellen «Lond Island» finnes i et uttall varianter, men denne er fra Nes på Hedemarken. Originalen var i en sørgelig forfatning, men inngår nå i Disen Kolonials faste kolleksjon.

FOTO: STEFFEN LAURSEN



– De er variasjoner over møbler som finnes flere andre steder i landet, sier Harby. Han har merket seg at det er lett å fortape seg i «storgårdskulturens parklignende hager med akser og rabatter». – Men du trenger ikke tre mål hage for å plassere en benk fra oss. Vi fokuserer også på møbler som kler mindre hus, villabebyggelse og leiligheter med passe store balkonger.

– Kjøp mindre, betal mer

Vi møter ham i leiligheten i Oslo sentrum hvor han bor halve året. Harby står blid og klar med kaffe og hjemmelagede havreflarn, opplyser litt beskjemmet at han har hatt i for mye smør. Men de er gode! Fornøyd med responsen på kakene, fortsetter han med sin hjertesak; kvalitet fremfor kvantitet, verdien av tradisjoner og godt håndverk.

– Kjøp færre møbler, betal mer. Og vær litt stolt av det du eier, lyder mantraet fra kulturhistorikeren. – Hva er vitsen med møbler i plast og rotting som må kasseres etter et par-tre år? Nå er det tradisjoner og gjenbruk som gjelder. Dette vettløse forbruket er jo helt a-historisk!

Forbedrer originalene

Disen Kolonial produserer tremøbler som varer, som kan vedlikeholdes og repareres. År etter år, ifølge Harby. Norsk tradisjons-håndverk handler også om hagemøbler. – Vi har en arv å forvalte, men det er viktig å ha med seg at mange av de gamle hagemøblene kunne være temmelig ukomfortable å sitte på. Rette i ryggen og korte i setet, men likevel vakre og sjarmerende. Vi gjør dem bedre uten at dette synes. Vi bruker heller ikke spiker i møblene våre, selv om de gjorde det før i tiden. Skruer gjør møblene mer solide og i motsetning til spiker, spretter de ikke opp igjen.

I gamle dager kunne materialene være av varierende kvalitet, mens vi alltid benytter tilnærmet kvistfritt kjernevirke av furu. Det gjør møblene varige.

Rufsete showrom

Hagen rundt huset hans i Løten brukes som et showrom for de historiske møblene. Den er litt rufsete, noe Harby synes er fint:

– Det behøver ikke være så strigla!

Brectus er hovedleverandør av reklame og profilering til alt innen idretts-arrangement og sportsanlegg. Kontakt oss for råd og forslag.

- Flagg og vimpler
- Reklamemøbler
- Pressevegger
- Messetelt
- Oppblåsbar reklame
- Arenareklame
- Sponsorskilt
- Bannere

Brectus Norway AS

+47 21 45 64 00 | post@brectus.no

www.brectus.no



Sjur Harby er magister i nordisk arkeologi fra Universitetet i Oslo. Han har arbeidet med kulturarvsrelaterte spørsmål ved en rekke institusjoner, herunder Riksantikvaren, Hedmark fylkeskommune, tidligere Norsk institutt for jord- og skogkartlegging (NIJOS), Kunnskapsparken Hedmark og Hamarregionen Utvikling.

I dag driver han Disen Kolonial som produserer og restaurerer historiske hagemøbler i tillegg til seminarrekken Breidablikk – nasjonalt forum for kulturarv. Sjur Harby tilbyr et bredt spekter av konsulenttjenester innenfor dette fagområdet. Han skriver blogg om oppussing av huset i Løten og er redaktør for bladet AquaVit, et medlemsblad for Norske Akevitters Venner.

Det kan nemlig lett bli for pent, for strøkent og polert, synes han og gir dette rådet på bloggen sin: «Før du handler hagemøbler, bør du ta en kikk på gamle fotografier fra din egen hage, eller fra området du bor i. Da vil du raskt legge merke til at det var nyttehagen som dominerte og at mang en ripsbusk både var til pryd og nytte. Er det møbler på bildet, dukker de gjerne opp på en veranda, langs en grusgang eller i et lysthus. Oftest er de enkle og upretensiøse, men velgjorte.»

Håndlagde møbler er nødvendigvis nødt til å koste litt ekstra. Hvem er kundene dine?
– Å, det er så forskjellig – norske museer, folk med villahager i tilknytning til gamle hus eller feriesteder, unge mennesker som ønsker seg en gammel benk som spleisegave til bryllupet sitt ... Noen ønsker å restaurere møbler som de har gode minner om, andre vil supplere det gamle møblementet med et bord eller en ekstra stol. Vi jobber i nettverk og samarbeider med landskapsarkitekter om større prosjekter.

Besøker møblene

Sjur Harby sier han har et svært personlig forhold til kundene sine. Det forstår vi godt – han er en engasjert samtalepartner, vennlig til stede med masse kunnskap han liker å dele med andre.

– Jeg har til gode å treffe kunder som ikke er hyggelige.

Han har et personlig forhold til møblene han leverer også. Harby reiser gjerne på befaringer for å se hvordan det har gått med dem. – Jeg har nettopp besøkt et borettslag i Gamlebyen i Oslo hvor jeg leverte møbler for syv år siden – de står der nesten like fine fremdeles, men med behov for litt vedlikehold.



↑ Disen Kolonial både kopierer og produserer nye modeller, slik som bordet «Lind». Tegningen er utført av interiørarkitekt Tone Harr Lind og bordet er tilpasset stolmodellen «La Belle Époque» fra rundt 1900.

FOTO: STEFFEN LAURSEN

→ Gerda Lindmark var en markant figur i Hamars gater i Sjurs barndom. I bakgården sin hadde hun denne benken, en klassiker fra 1920-årene. Den ble døpt «Fru Lindmark». Selvfølgelig.

FOTO: STEFFEN LAURSEN

↓ Amtmannsgården Stenberg på Toten – i dag en del av Mjøsmuseet – har fått sitt parkanlegg nennsomt restaurert de senere årene. Herfra stammer modellen «Lauritz Weidemann» fra tidlig 1800-tallet.

FOTO: STEFFEN LAURSEN



Anton's Timber as

www.anton.no

Melsomvikveien 299
3159 Melsomvik
Tlf: 90 88 64 91
post@anton.no
www.anton.no

Flishoggere i mange størrelser fra Timberwolf



- Timberwolf TW230 Flishogger under 750 kg.**
- Timberwolfs suksess hugger, totalvekt 749 kg.
 - 24,8 Kubota/37hk Euro 5 motor
 - 16 x 23 cm innmatningsåpning.



- Timberwolf TW280 FTR Beltegående Flishogger**
- Timberwolfs nye flishogger på belter med totalvekt på 1600 kg.
 - 57 hk Kubota Euro 5 motor.
 - 21 x 28 cm innmatningsåpning.

Anton's Timber AS har et stort utvalg i treklatringsutstyr, stubbefresere, Jernhest, Alstor, Pfanter verneklær m.m.



- Timberwolf TW 160PH Flishogger**
- Tilhengermontert flishogger.
 - 22hk Honda bensinmotor
 - 15 x 16 cm innmatningsåpning.

– Vær snill mot møblene dine!

Kilde: Sjur Harby

Mot høst og vinter

- Før du setter vekk møblene for vinteren bør du sjekke dem for eventuelle skader og vaske dem med varmt vann og såpe.
- Møblene bør stå tørt under tak om vinteren.
- Dersom møblene må stå ute under presenning, må den ikke være for tett. Sett for eksempel Europaller under møblene slik at de ikke står rett på bakken.

Mot vår og sommer

- Vask møblene før du setter dem ut om våren.
- Husk at møblene helst bør stå på tørt underlag, ikke på gressplen, men på godt drenert underlag. De bør heller ikke settes under løvtrær hvor de blir svarte av fuktighet fra løvet.

Tørre bein og patina

Bena er spesielt sårbare på hagemøbler i tre. Er de uttørket, kan du sette dem i en beholder med rå linolje over natten inntil treverket er mettet. Oppdager du råte, bør du la en møbelsnekker reparere skaden. Vær nøye med at den nye biten som felles inn består av tettvokst virke. Ellers bør du vite at trevirke er et levende materiale. Gjennom året utsettes møblene for store vær- og temperatursvingninger. Men det er dette livet som gir dem verdighet og patina. Akkurat som med oss mennesker.

Han synes ellers det er for lite variasjon i hvilke utemøbler man velger i norske byer. – Før var benkene ofte lokalproduserte, enten i tre eller støpejern. Etter min mening burde det å ta opp igjen de gamle parkmøblene være regelen og ikke unntaket. Dette handler om identitet, om å signalisere at en er noe. Offentlige eiendomsforvaltere bør i større grad ha en bevissthet om den møbelarven vi har. Mye av den eiendomsmassen som det offentlige besitter er en del av vår kulturarv – tenk bare på prestegårdene. Riktige hagemøbler kan løfte hele eiendommen.

Positive tegn for kulturarv

Han smiler litt av seg selv: – Nå vil ikke at leserne skal tro jeg er en grinebiter, sier

han, – det er mye som er bra også og flere positive tegn i tiden: Kulturarv og reiseliv er i dag tett forbundet. Når du ser oppsvinget dette har hatt, bør hagemøblene bli en viktig del av bildet. Tenk på de historiske hotellene, mange av dem har tidligere hatt praktfulle hageanlegg.

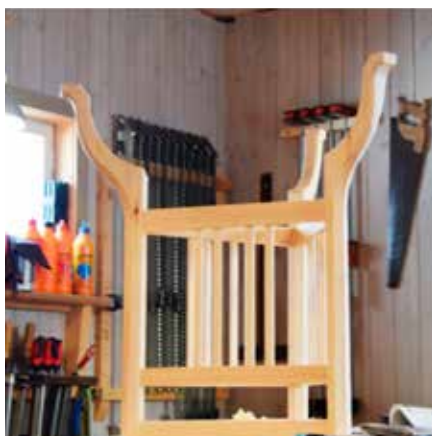
Vi tar en pause fra utemiljøene og konsentrerer oss om interiør i stedet. Stua bærer preg av at han er kunstsamler og Harby peker og forklarer, like engasjert som om det gjaldt historiske hagemøbler.

Vi setter oss ved vinduet igjen. Utenfor regner det. Samtaler går videre om hyggeligere ting enn et par vanstelte kirkegårder, manglende bevissthet om møbelarven og

bruk- og kastsamfunnet. Modellen «Bakkegård» for eksempel: – Det er den enkleste av benkene våre, men arkitektene elsker den! Våre møbler snakker med alle perioder. Historie handler mye om harmoni.

Pendler Oslo - Løten

Selv har han funnet harmonien ved å veksle mellom å bo i en leilighet midt i Oslo og i et gammelt hus med hage på Løten, 16 km øst for Hamar. Kontrastene kunne nesten ikke vært større – boligen på landet har ikke innlagt vann og knapt nok strøm. Han startet rehabiliteringen etter antikvariske retningslinjer allerede i 2004, men holder fremdeles på. Harby ville ha noe helt annerledes fra det urbane bylivet. Det fikk han. I bloggen sin fører





← **MED NENNSOM HÅND:** – Han behandler treet som et klaver, sier Harby om snekker Thomas Andresen.

FOTO: SJUR HARBY

– Noen ristet på hodet

Fra bloggen om da han kjøpte eiendommen på Løten i 2004 – et bolighus, to uthus og en utedo:

«Jeg var 42 år. En kritisk alder for mange menn, kanskje de fleste. Det er da vi skifter jobb, bytter sveis, skiller oss, begynner å jogge, kjøper ny sykkel eller kommer ut av skapet. For egen del sa jeg etter hvert opp to jobber, la et gammelt forhold bak meg, gikk inn i et nytt, etablerte eget firma og var fremdeles måtelig høy og ganske mørk. Og jeg kjøpte eiendommen Nordengen i Løten. Noen ristet på hodet.»

*Fra Sjur Harbys dagbok,
www.sjurharby.no*

han dagbok om prosessen med å gjøre fritidshus om til helårsbolig. Bloggen handler også om hans vei tilbake fra Oslo til Hedemarken. Sjur Harby vokste opp på Hamar hvor faren drev forretningen Disen Kolonial. Gjenbruk av navnet, med andre ord.

Han har nok å henge fingrene i på Løten. Maleverkstedet og showrommet holder åpent fra april til oktober.

– Det er ingen som tenker på hagemøbler på høsten og vinteren, sier han. Da trekker han sørover til Oslo hvor han jobber med andre ting. Sjur Harby er redaktør av AquaVit, et medlemsblad for Norske Akevitters Venner og tilbyr konsulenttjenester innen feltet kulturarv. Han synes han har funnet en fin harmoni i sin egen historie.

To timer har fløyet av sted i Harbys selskap. Det er på tide å gå ut i regnet igjen.

BEST-HALL
HALLER TIL IDRETTSFORMÅL

Best-Hall leverer stål – og dukhaller til idrettsformål. Selskapet har siden 1975 levert over 200 haller til idrett i Norge og internasjonalt. Vi leverer til hele landet. Ta kontakt for en uforpliktende prat om ditt prosjekt.

Hans Christian Virik
Hallsystemer AS

99 60 85 00
post@hallsystemer.no

www.besthall.no